

ILUSTRIRANI SLOVENEČ

. T E D E N S K A . P R I L O G A . S L O V E N C A .

Leto VI

6. aprila 1930

Štev. 14

Naša slovenska mesta : Slovenjgradec z Rahtela.

(Foto I. Kvac, Slovenjgradec.)

S pogreba velikega istrskega preporoditelja in bivšega hrvatskega bana dr. Matka Laginje

Dne 21. marca 1930 so pokopali v Zagrebu velikega istrskega rodoljuba dr. M. Laginjo. Za krsto je videti pokojnikovo sorodstvo, temu pa slede zastopniki kralja, vlade itd. (Foto atelje »Jadran«, Zagreb, Vlaška ul. 75, ki izbornu uspele posnetke pogreba tudi predvaja v korist društva »Istra«.)

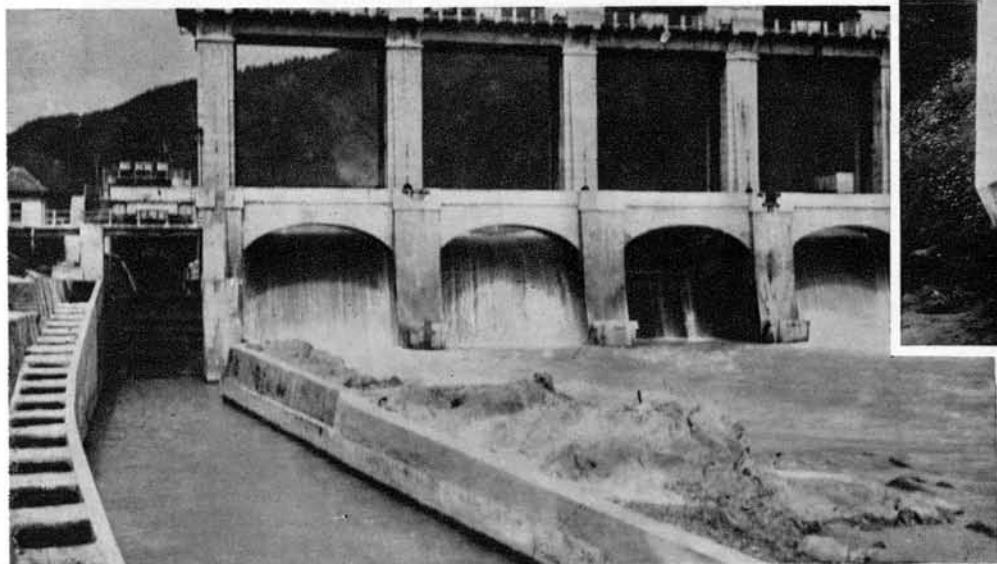
Na desni: Novi most Belgrad—Pančevo je skoro dograjen in bo še letos izročen prometu. Most je eden največjih na Balkanu. stal je pa okroglo 300 milij. dinarjev, a zgrajen je bil na račun reparacij. Desni del mostu je namenjen za železnico, levi pa za vozove in pešce.

Na levi: Trinajsti Shakespeare v našem Narodnem gledališču. Dne 15. p. m. se je vršila premijera »Viharja«, s katero je bila združena tudi proslava stote režije odličnega našega režiserja, g. prof. Jožefa Šesta. (Foto Pogačnik. Ljubljana.)

Ob 25 letnici mariborskega Ribarskega društva, ki si je pridobilo izrednih zaslug za vzdrževanje in napredek tamošnjega ribarstva. Zgoraj: društveno vališče za gojenje salmonidov v Studencih; na levi: ribja steza v Fali, ena najznamenitejših v naši državi, zgrajena po zaslugi društva.

Dr. Leon Vokač
odpravnik poslov češkoslovaškega poslaništva v Belgradu. Prejšnji dolgoletni poslanik dr. Šeba je bil lani izvoljen v češkoslovaški parlament, a novi poslanik še ni bil izvoljen.

Slovenjgradec

Na desni:
Mestno županstvo v Slovenjgradu.

Na levi:

Okrajno glavarstvo in sodišče.

Najvažnejša naselbina v Mislinjski dolini je mestoce Slovenjgradec. Na vzhodu se dviguje močno, gozdno Pohorje, na zahodu pozdravlja doljane prijazna cerkevica Sv. Uršule z visokega Plešivca (1696 m).

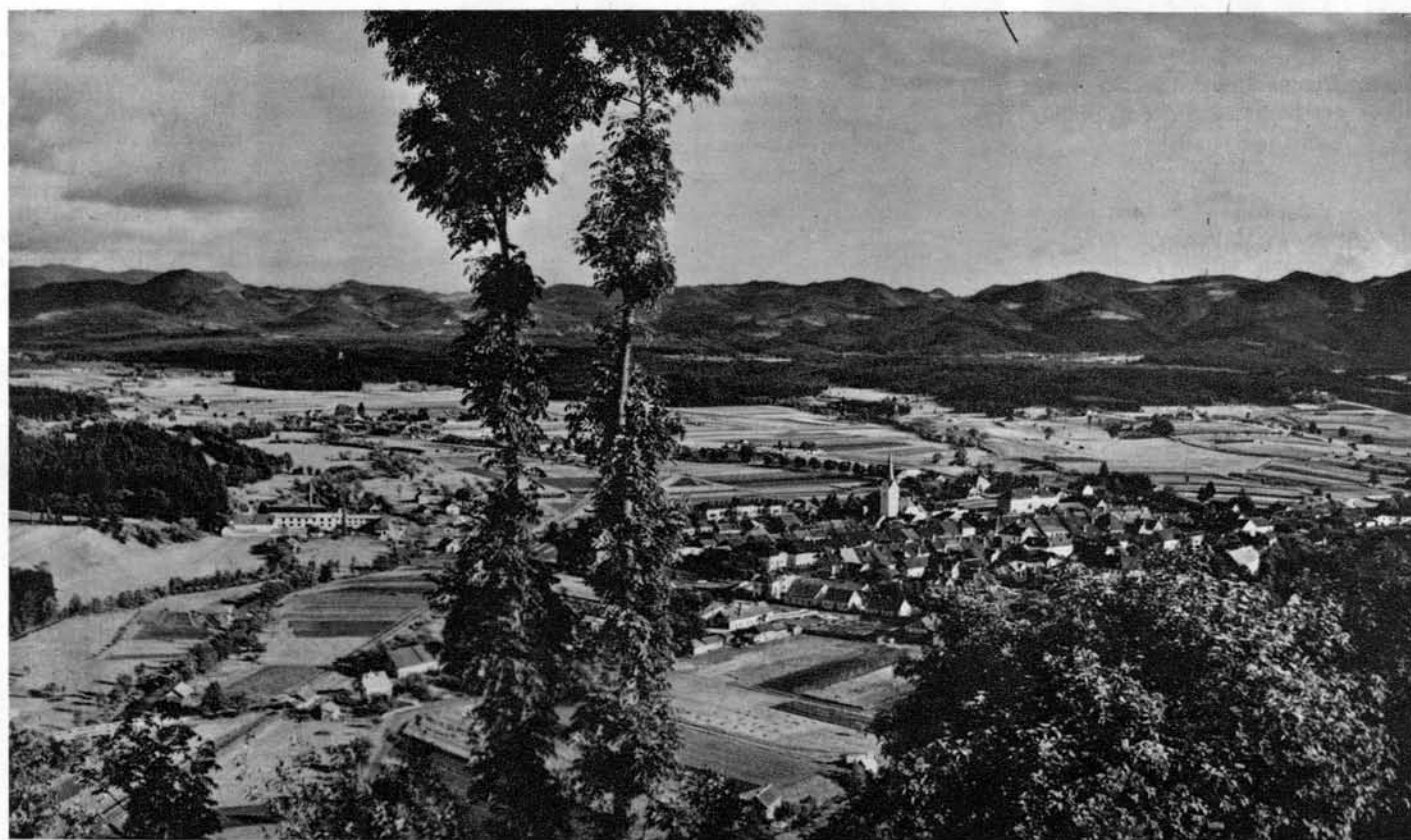
o geol. formaciji je Mislinjska dolina udrtna.

Zgodovina Slovenjgradca in Starega trga je je v tesni zvezi. Leta 1912. je dr. Winkler z izkopaninami ngotovil staro rimsko naselbino «Colatio» na župnijskem polju v Starem trgu. Mislinjska dolina je

Južnozahodna stran Slovenjgradca z ožino, kjer so bila nekoč mestna vrata, na levi hotel Goll, roj. hiša pesnika Golla.

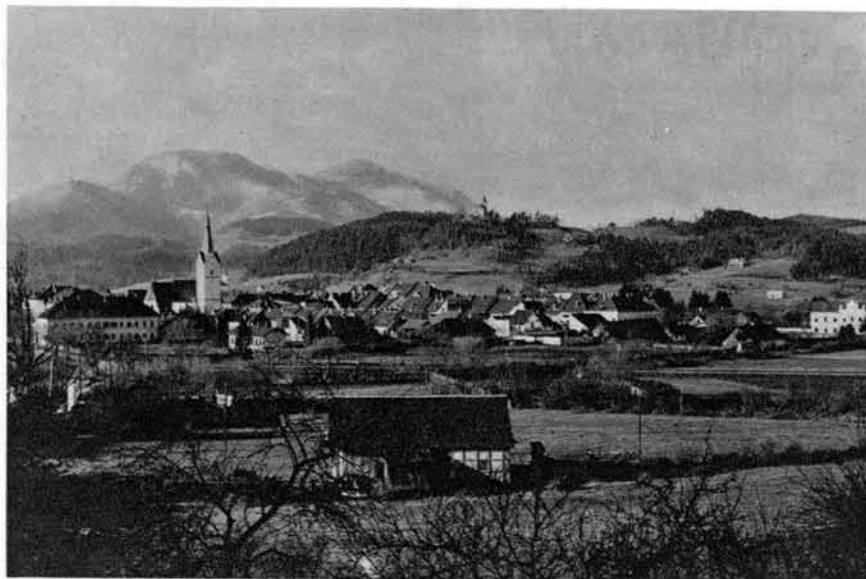
Cerkvena ulica v Slovenjgradu z mestno župno cerkvijo.

Pogled na Slovenjgradec in na Mislinjsko dolino.

(Foto Kvac.)

Naša mesta: slovenjgradec

Znamenite pasijonske freske v cerkvi sv. Duha v Slovenjgradu.

Spodaj: dr. Alojzij Bratkovič, odvetnik in mestni župan v Sl. gradu.

Iv. Romold, deželnosodni svetnik in predstojnik slovenjgraškega okr. sodišča. Na desni: Starotrško župnišče, v katerem je dolgo let živel Dav. Trstenjak, na desni župna cerkev sv. Radegunde.

Pogled na Slovenjgradec z Gradom in Urško goru v ozadju.

Na levi: Ernest Goll (1887 do 1912) pomembni nemški pesnik, rodom Slovenjgrajčan.

Spodaj: Stari trg pri Slovenjgradu z Gradom.

bila gotovo že pred vhom Keltov in Rimljanov naseljena. V rimsko dobo spada tudi »Mitrov« svetišče, ki je stalo pod »Gradom«, kakor so izkopanine dokazale. V poznějšíh stoletjih (kdaj ni znano) se je na »Gradu« postavil utrjen grad, o čemer se danes priča močno, dobro ohranjeno obzidje s strelnimi predori. Pozneje bržčas v 11. stoletju, se je grad preimenoval v cerkev. Iz kakovosti stavbe je sklepiti na visoko starost cerkve. Vse 4 oboke nosi močni, mramornati steber z rimskim kapitolom, ki je morebiti služil poprej enakemu namenu v »Mitrovem svetišču«. V cerkvi je epitaf starotrškega župnika Andreja Taxčarja, škofovskega komisarja iz l. 1658.

Razni vojvodi (Leopold, Viljem, Albreht) so podeljevali starotrškemu župniku privilegije, da smejo soditi svoje podložne v mestu in okrožju Slovenjgradca. Cesar Friderik je l. 1455. podelil župnijo Stari trg svojemu svetovalcu in škofu »Eneju Silviju Piccolomini«, ki je pozneje postal papež Pij II.

Slovenjgradec je bil v srednjem veku obdan z močnim obzidjem in jarkom, kateri ostanki se še deloma vidijo. Na severnem in južnem koncu mesta so bila vrata, ki so se vsako noč iz varstvenih ozirov zatvorila. Slovenjgradec je velikokrat menjal svoje lastnike. Koncem 11. stoletja je bil posestnik mesta in »Grada« grof Werigand, ki je imel tu glavni sedež od 1090—1125. V listinah iz te dobe se bere ime »Windiskengraetze«, kakor tudi v l. 1163, 1164, 1187, 1206, kar svedoči že o takratni važnosti tega kraja. Werigandovi nasledniki so bili koroški vojvodi »Sponheimer-Ortenburžani«, mejni grofje v Istriji in vojvodi Dalmacije od l. 1187—1204. V začetku 13. stoletja je bil grad »Windischgrätz« s trgom (Castrum cum foro) z okolico posest grofa Bertolda v. Meran in Andechs; ta ga je podaril leta 1251. patriarhatu oglejskemu. Nadaljnji posestniki: Leta 1267. koroški vojvoda Ulrik, l. 1270. češki kralj Otokar II., ki se je večkrat mudil v Slovenjgradu in podpisal razne listine. Leta 1316. je bil grad z mestom posest rodbine »Auffensteine«, ki ga je leta

1361. odstopila oglejskemu patriarhatu; ta ga je odstopil zopet avstrijskim vojvodom. Patriarhi oglejski so imeli povodom svojih obiskov v mestu lastno hišo (danes Unger). Koncem 15. začetkom 14. stoletja, so imeli koroški vojvodi svojo kovnico za denar v Slovenjgradu in je bilo mesto takrat zelo bogato, ker so prihajali sem razni menjalci, trgovci in obrtniki. L. 1364. je vojvoda Rudolf zastavil Slovenjgradec štaj. dež. glavarju »Cholo Vuze-niškemu«. L. 1407. sta vojvodi Leopold in Ernst zastavila Slov. Gradec na 28 let bratoma »Reinprechtu in Frideriku Wallsee«. Po preteku te dobe se mora Slovenjgradec z okolico vrniti deželnemu

knezu. L. 1419. je ustanovil Janez pl. Loški mestno bolnico in sirotišnico. 7. febr. 1441 je vojvoda Albreht VI. povodom svojega bivanja v Slovenjgradu potrdil stare privilegije in pravice mesta. Cesar Friderik je dovolil, da se sme vsako leto na dan Sv. Elizabete vršiti sejem. L. 1473., 1476. in 1478. je Slovenjgradec hudo trpel pred Turki, ki so mesto požgali, plenili, ropali in ljudi tirali v sužnost. L. 1489. so Ogrji napadli »Grad« in ga zavzeli z mestom. L. 1493. je podelil cesar Maksimilijan slovenjgraški grad Francu Pragerju z naročilom, da ga naj poruši, ker je bil že v slabem stanju, zato pa Schulz Hainzinger-jev stolp v mestu (grad Rottenthurm) utrdi kot obrambo proti sovražnim napadom. L. 1509. je hud požar upepelil velik del mesta. Leta 1514. se je cesar Maksimilijan mudil kratko časa v Slovenjgradu. Listine navedejo od 1571—1725 imena mestnih sodnikov, ki so se volili v cerkvi Sv. Duha. Reformacija je tudi v Slovenjgradu in okolici nekoliko razburila ljudstvo; pa verske novosti so našle malo pristašev. Dne 12. aprila 1632 je nastal zopet požar, ki je upepelil skoro vse mesto. Nad eno stoletje ne zabeleži kronika potem nič važnega o Slov. gradu. Zadnja podelitev privilegij datira od cesarice Marije Terezije leta 1770. in cesarja Franca I. 1809. Ko so se Francozi leta 1810. pomikali iz Gradca na Kranjsko, je en oddelek »Macdonald-ovega« krdela, korakal skozi Slovenjgradec. Ker se je mesto Francozom uprlo, sta bila dva meščana po prekem sodu obsojena na smrt. Enega od teh so ustrelili, drugemu se je pa posrečilo zbežati in se je skril v neki dimnik. Dne 10. maja 1811 je zopet pogorel velik del mesta. L. 1848. se je ustanovila v Slovenjgradu narodna straža pod poveljstvom stotnika Kajetan Niessa. L. 1850. je bilo ustanovljeno okrajno glavarstvo za sodne okraje Slovenjgradec, Marenberg in Šoštanj. L. 1897. se je pričela graditi železnica Velenje—Dravograd, ki je bila leta 1899. dograjena. Meseca januarja 1900. so se vozili prvi vlaki skozi Slovenjgradec. Po naključju je Slovenjgradec ponovno obiskal dne 10. maja 1905 velik požar, ki je upepelil 88 objektov. Istega leta v jeseni je dobilo mesto električno razsvetljavo od lastne elektrarne. Državni preobrat l. 1918. se je izvršil popolnoma mirno. Ko so se leta 1919. pričeli boji za Koroško, je prišlo začetkom maja nekaj mož koroškega Volkswehra tudi v Slovenjgradec. Po višjem ukazu so morali vsi naši uradi mesto zapustiti. Takoj drugi dan so naše došle čete vpostavile zopet red. Volkswehrovci pa so odšli proti severu, kjer so se držali do konca maja.

V Slovenjgradu sta dve cerkvi in sicer župna cerkev in cerkev sv. Duha. Župna

(Konec članka na strani 110.)

Slovenjgradec v XVII. stoletju.

Na desni:

Hugo Wolf (1860—1903) slovi-ti nemški skladatelj, rodom iz Slovenjgradca.

Spodaj:

Nekdanji grad Rottenthurm, sedaj slovenjgraška osnovna šola.

Svete stopnice ob zunanji strani Gradu pri Slovenjgradu z znamenitimi freskami.

Spodaj: Miroslav Viher, vladni svetnik in slovenjgraški okr. glavar.

Al. Čížek, duh. svetnik, mestni župnik ter gerent okr. hranilnice in okr. zastopa v Slovenjgradu.

Na levi:

Slovenjgradec l. 1888.

Iz slovenjgraške okolice

cerkev sv. Elizabete je bila zgrajena leta 1291. Poprej je stala na tem mestu le kapelica. Cerkev je precej prostorna, ima 1 ladjo in je zidana v gotskem slogu iz poznejše dobe. Ima 6 oltarjev, od katerih je oltar sv. Katarine najstarejši, čez 500 let. Glavni oltar sv. Elizabete je bil postavljen v baročnem slogu leta 1734., za časa mestnega sodnika Južefa Juhart-a. Tega so izdelali Par in Niedermaier, mizarja v Slov. gradu, Janez Schoy, podobar v Gradcu in Karschek, slikar v Celovcu. V tem oltarju se nahaja lepa podoba sv. Elizabete, katero je izgotovil domači slikar, Mihael Strauss leta 1732. Med spomeniki v cerkvi pokopanih osebnosti je tudi grob Otona Herb. pl. Kulmerja († 1746).

Cerkev sv. Duha je iz leta 1494. v čistem gotičnem slogu. Na levi strani so znamenite freske pasijonskih podob. V levem stranskem oltarju je kip sv. Trojice, v desnem pa kip sv. Florijana v gotskem slogu v spomin na požar l. 1632.

V Slovenjgradcu je sedež vseh lokalnih državnih oblasti in naprav, ima razne šole in zavode. Dobro uspeva trgovina in industrija.

Slovenjgradec ima zelo romantično in slikovito okolico, ki nudi raznim prijateljem narave prav hvaležne izlete.

Prijazna cerkvena na »Gradu« je znana božja pot v postnem času, ki jo poseča ljudstvo od blizu in daleč.

Al. Schechel.

Slovenj-
graški
mestni
grb.

Planinska koča mislinjske podružnice SPD na Urški gori.

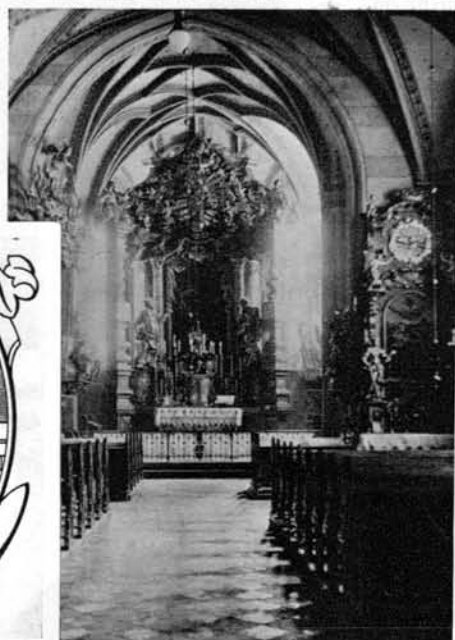

Spodaj:
Razvaline gradu Legen pri Slovenj-
gradu.

Partija iz
soteske Hu-
da luknja
pri Slovenj-
gradu.

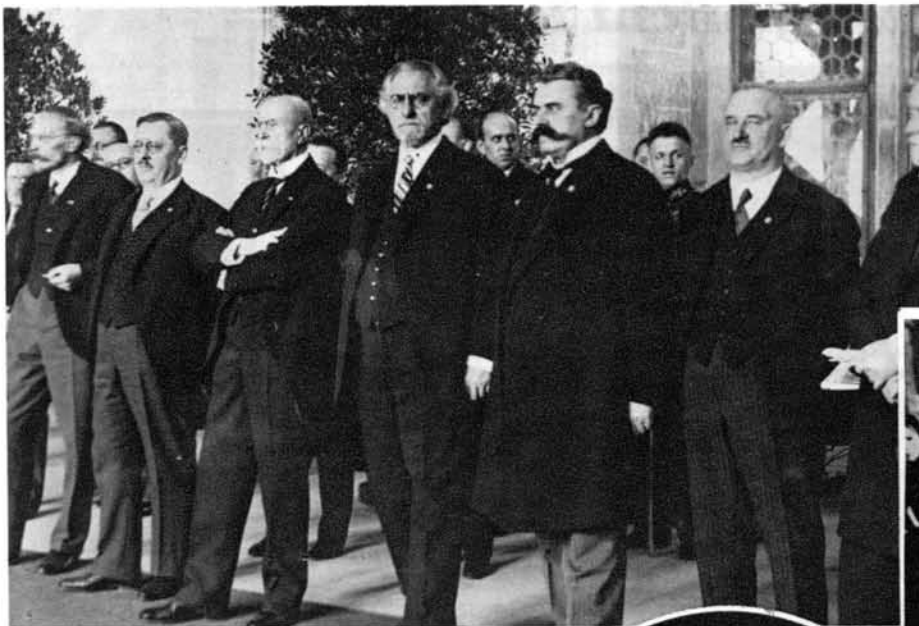
Na levi:
Notranjšči-
na mestne
župne cer-
kve v Slo-
venjgradu.

Župna cerkev v Selih pri Slovenjgradu, kjer župnikuje odlični slovenski pisatelj Ksaver Meško.

Na levi:
Cerkev sv. Uršule na Plešivcu. (Urška gora
1696 m.)

Voditelji češkoslovaške republike.

Od leve na desno: minister Bechyne, predsednik parlamenta Malypetr, predsednik republike Masaryk, predsednik senata dr. Soukup, ministrski predsednik Udržal in podpredsednik senata Donat. Slika je posneta ob priliki glavnih slovesnosti na čast Masarykove 80 letnice dne 7. p. m.

Na desni:

Lord Balfour, znani angleški državnik, voditelj konservativne stranke in večletni angleški ministrski predsednik, ki je umrl 19. p. m., star 82 let.

Na desni:

Tudi Filipinci zahtevajo avtonomijo.

Filipinski otoki so last Združenih držav in zadnje čase se je začelo tam veliko gibanje, ki stremi za čim največjo neodvisnostjo otočja od Amerike. Naša slika nam kaže pogled na ogromno zborovanje v glavnem mestu Manila, kjer je prebivalstvo tirjalo avtonomijo.

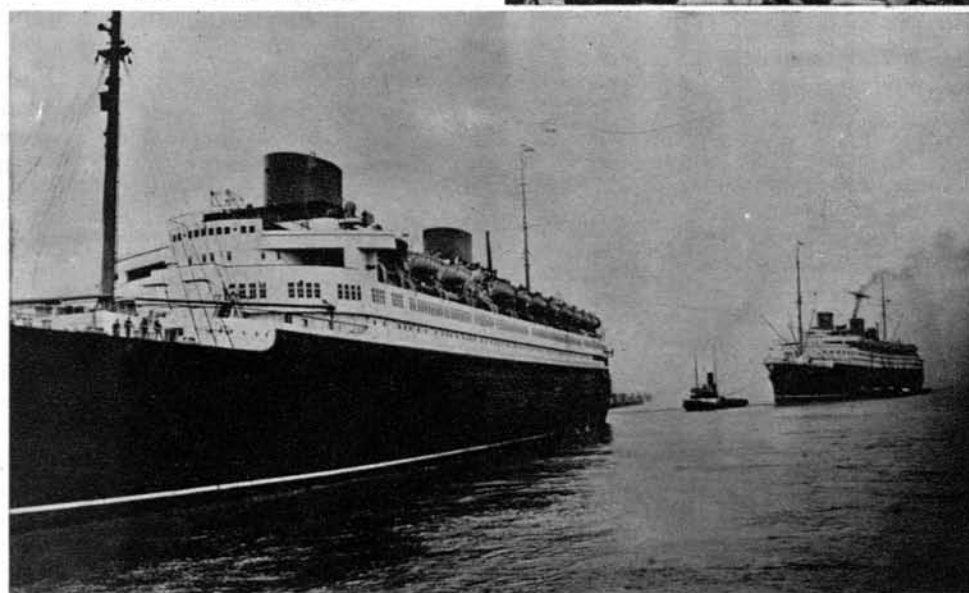
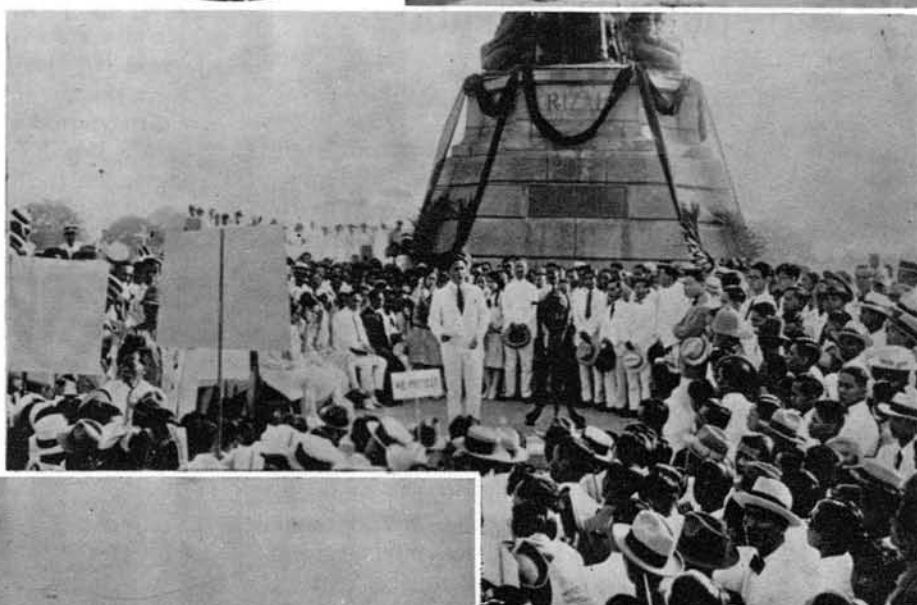
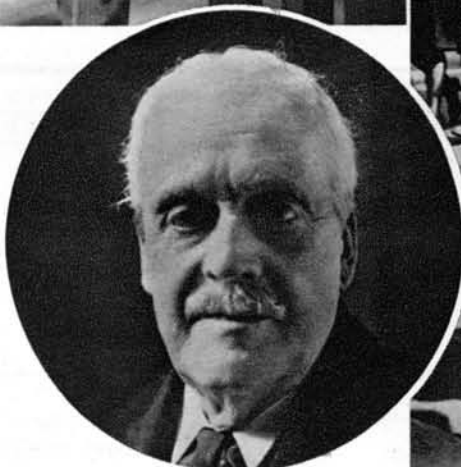
Spodaj:

Največja in najhitrejša parnika sveta sta sedaj »Bremen« in »Evropa«, last severnonemškega Lloyda. Imata po 51.000 ton, pot iz Evrope v Ameriko je pa prebrodila »Evropa« pravkar v 4 dneh in 17 urah. Naša slika nam kaže oba velika, ki sta se slučajno sešla v Bremenu.

Spodaj na desni:

H. Vasquez, predsednik male republike San Domingo (Amerika), ki je izzval s svojim samolastnim postopanjem revolucijo v svoji državi.

Spodaj: Komunistični kravali so oživel zopet skoro po vseh državah, zlasti pa še po onih, ki se imajo boriti z različnimi notranjimi in gospodarskimi težkočami in kjer je zato komunistično gibanje precej močno. Zlasti ostro nastopajo komunisti v Nemčiji in v Ameriki, a tudi Češkoslovaška, Francija, Španija in druge države imajo z njimi mnogo opravka. Naša slika nam kaže newyorško komunistično agitatorico, ki je vodila demonstracije pred tamošnjim magistratom in jo pelje stražnik v zapor.

Naš filatelistični kotiček

oranžna

zelena

rjava

sivozelena

rdeča

modra

violetna

oranžna

rjava

modra

Italija

Jubilejne znamke za 1400 letnico benediktinske opatije na Monte Cassino.

Spominske znamke ob priliki poroke laškega prestolonaslednika z belgijsko princezinjo. Zadnji dve se prodajata s pribitkom 10, oziroma 25 c za rdeči križ.

A. Derental:

9

Singapurska krasotica

Povest

Naposled se je zaslilo nekje daleč, onstran stene, zamolklo ploskanje. Menda se je bilo končalo dejanje, v katerem je nastopala Harum Čandana. In res je trenutek pozneje naglo stopila v sobo v spremstvu iste rumene, zoprne starke. Rahmanov je vstal. Harum Čandana mu je ponudila do ramena golo roko z dvema starinskima zapestnicama nad komolcem. »Ali ji naj poljubim roko?«, je pomislil Rahmanov. »rajši ne, najbrž domačini tu niso tega vajeni...« Stresel ji je samo desnico po angleški navadi. »Charli pride takoj,« je rekla Harum Čandana. »Zelo je bil vesel, ko sem mu rekla, da ga hočete tudi vi videti!« Odšla je s starko na ono stran zastora, kjer je menda imela svoj kotiček. Slišati je bilo, da se pogovarjata v malajščini. Starka je stopila izpod zastora, snela eno izmed oblek, ki so visele na steni, in zopet izginila. V tem trenutku so se odprla vrata. Na pragu je stal oni visoki zamorec, ki se je včeraj tako zanimal za Rahmanova.

Zdaj, prav od blizu, je bilo videti, da si je z rdečilom povečal usta in tudi njegov s črno barvo namazani obraz v resnici ni imel nobenih zamorskih potez. Nasmehnil se je in pogledal Rahmanova. »Me ne morete spoznati?«, je slednjič rekel z znanim glasom po rusko.

Rahmanov je stopil blizu, si ga pazno ogledal in samo zmajal z glavo. »Pri moji veri, ne morem! Nikakor ne... Glas se mi zdi brez dvoma znan, a čigav glas je to — tega nikakor ne morem povedati!«

Zamorec se je zasmel. »No, nočem vas mučiti s spominjanjem... Saj še lastnega brata ne bi spoznali, če bi se tako lepo prepleskal! Nekoč sva res bila znana, čeprav dokaj površno... Jaz sem — baron Kierstein!«

Rahmanov je nehote stopil korak nazaj. Nikakor si ni mogel misliti, da bo kjerkoli srečal baš tega človeka! Zdaj pa je stal pred njim tu in v tej noši! Molče sta si stisnila roke... Presenečenje je Rahmanovu za trenutek vzelo besedo, pa tudi ni vedel, kaj bi se spodobilo povedati po slični desetletni ločitvi. Zadnjič sta se videla v Petrogradu na Nevski promenadi in zdaj sta se sestala v igralski oblačilnici Malajskega gledališča v Singapuru, mestu ob ravniku.

Zamorski baron je prvi prekinil molk. »Včeraj sem se tudi jaz prav tako zavzel, kakor vi zdaj! Nisem vedel, kaj bi si mislil, ko sem stal na odru in zagledal vas. Že dolgo je od tega, kar sem čital v šanghajskem ruskem dnevniku, da ste bili vi ustreljeni na Sibirskem...«

Rahmanov je samo obupno zamahnil z roko. »Kdo bo zdaj še zaupal dnevnikom! Tudi jaz sem videl na lastne oči vaše ime v seznamu izgubljenih na solunski fronti... Tako so poročali francoski listi... Dobil sem jih pri načelniku italijanske vojne misije v našem generalnem štabu, v Mohiljevu...«

Kierstein se je zasmel. Imel je še vedno isti presekan, mrki smeh kakor nekoč. »Konec pač delo hvali! Veseli me, da vas vidim... Mnogo imava drug drugemu povedati... A zdaj vas moram zapustiti. Grem zopet na oder, čas je že... Pridite torej... natančno vam moram povedati, kam, sicer ne najdete tega kraja. Čez eno uro bom prost, pa se lahko razgovoriva! Čakajte, tako-le bova napravila!«

»Čelorong!«, je poklical starca, ki je stal še vedno nepremično ob steni. Ta se je spoštljivo in urno približal. »Stopite takoj k mistru Riversu in mu povejte, naj mi pošlje kateregakoli od svojih ljudi... Kazal bo ruskemu gentlemanu pot do 'Modre zvezde'. Vse to je povedal Kierstein starcu v angleščini. Ta se je priklonil z na prsa pritisnjenimi rokami. »Sumu hun manga!« (Čujem in poslušam), je odgovoril, kakor vsak malajski služabnik, na dano povelje in takoj odšel iz sobe... »Meni je pa rekel, da ne razume angleški!«, je pripomnil Rahmanov.